

Борисенко О.С., Цюпа А.М., Лук'яненко Е.В.
Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського», Київ, пр. Берестейський, 37,
email:borisenko.olexandr77@gmail.com

**ПРОФЕСОР Г.Ю. ІЛЛЯШЕНКО – ВІДОМИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ФІЗИК, МЕТОДИСТ ТА ПЕДАГОГ, ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ МЕТОДИКИ
ФІЗИКИ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ**

Анотація. Доповідь присвячена пам'яті організатора та першого керівника кафедри методики фізики Чернігівського педагогічного інституту професора Гурія Юхимовича Ілляшенка. У ній розповідається про життєвий шлях Гурія Юхимовича і становлення його як методиста, викладача та педагога. Згадується його плідна робота у Глухівському та особливо у Чернігівському педінститутах. Відмічається роль Г.Ю. Ілляшенка у заснуванні та організації роботи кафедри методики фізики Чернігівського педінституту, його активна педагогічна і наукова діяльність, а також повсякденна увага до матеріального та методичного забезпечення лабораторій керованої ним кафедри.

Abstract. The report is dedicated to the memory of Professor Guria Yukhimovych Illiashenko, the organiser and the first head of the Department of Physics Methodology of the Chernihiv Pedagogical Institute. It tells about the life path of Guria Yukhimovych and his formation as a methodologist, teacher and pedagogue. His fruitful work in Glukhiv and especially in Chernihiv pedagogical institutes is mentioned. The report also pays attention to the role of Professor Illiashenko in the establishment and organisation of the work of the Department of Physics Methodology of the Chernihiv Pedagogical Institute, his active pedagogical and scientific activity, as well as daily attention to the material and methodological support of the laboratories of the department managed by him.

Ключові слова: Професор Ілляшенко, фізика, Глухівський педінститут, Чернігівський педінститут, кафедра методики фізики.

Keywords: Professor Illiashenko, physics, Glukhiv Pedagogical Institute, Chernihiv Pedagogical Institute, Department of Physics Methodology.

У березні 2022 р. минуло 10 років із дня смерті видатного фізика, методиста і педагога – завідувача кафедр фізики Глухівського педінституту (1957

– 1959 рр.) та методики фізики Чернігівського педінституту (1959 – 1977 рр.) професора Гурія Юхимовича Ілляшенка.

Гурій Юхимович народився 28 листопада 1921 р. у селі Алтинівка Кролевецького району Сумської області у родині лікаря. Після закінчення Алтинівської середньої школи та вступу на 1 курс фізико-математичного відділу Глухівського вчительського інституту він розпочав трудову діяльність у 1939 р. вчителем фізики у своїй рідній школі, але у тому ж році був призваний на військову службу. Перебуваючи у лавах Радянської армії на посаді командира артилерійського відділення, брав участь у боях з німецько-фашистськими загарбниками на Західному та Калінінському фронтах. У серпні 1943 р. був важко поранений у руку, після чого півроку перебував на лікуванні, однак зберегти руку лікарям, нажаль, не вдалось. За відмінне виконання завдань командування у воєнний період Г.Ю. Ілляшенко був нагороджений (військовими нагородами) орденом Вітчизняної війни та медалями.

Після лікування Гурій Юхимович повернувся до рідної Алтинівської середньої школи, де у лютому – жовтні 1944 р. працював секретарем. Незважаючи на інвалідність, він у 1944 р. вступив на фізико-математичний факультет Київського державного педагогічного інституту, а після першого курсу перевівся на фізичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, який закінчив у червні 1949 р., отримавши спеціальність «викладач фізики». За призначенням міністерства освіти УРСР з серпня 1949 р.

почав працювати викладачем фізики Конотопського учительського інституту, де перебував на посаді старшого викладача до 1 вересня 1959 р., коли відбулось об'єднання цього інституту з Глухівським. [1] Після цього, працюючи старшим викладачем фізики Глухівського педагогічного інституту, Г.Ю. Ілляшенко склав кандидатські іспити на базі Київського педагогічного інституту, а з січня 1955 р. по січень 1956 р., перебуваючи у однорічній аспірантурі при Українському науково-дослідному інституті педагогіки, працював над кандидатською дисертацією на тему «Виробничі екскурсії в середній школі та методика їх проведення», яку успішно захистив 10 жовтня 1958 р. на засіданні вченої ради Київського педагогічного інституту, отримавши науковий ступінь кандидата педагогічних наук (спеціальність «Методика викладання фізики»). 1 жовтня 1957 р. Гурій Юхимович був призначений на посаду завідувача кафедри фізики Глухівського педінституту, на якій працював до 1 вересня 1959 р., коли у цьому інституті фізико-математичний факультет було ліквідовано.

Вся наступна трудова і наукова діяльність Гурія Юхимовича Ілляшенка проходила у стінах Чернігівського державного педагогічного інституту ім. Т.Г. Шевченка (сучасна назва: Національний університет «Чернігівський колегіум» ім.Т.Г.Шевченка), де він очолив кафедру фізики, а пізніше став одним із засновників та керівником кафедри методики фізики і ТЗН. При керівництві цими кафедрами Г.Ю. Ілляшенко велику увагу приділяв вдосконаленню навчального процесу, створенню та переобладнанню лабораторій фізики, методики фізики, технічних засобів навчання, астрономі. [2]

Слід також відмітити чемне і тактовне ставлення Гурія Юхимовича до колег та студентів. Як згадувалось у поздоровленні адміністрації Чернігівського педінституту, особливою рисою його характеру було «не зверхнє і сухоакадемічне, а щире й чуйне ставлення до студента».

Активну педагогічну та викладацьку роботу Г.Ю. Ілляшенко успішно поєднував з результативною науково – педагогічною діяльністю. Він був автором більше 40 наукових праць, у тому числі однієї монографії «Навчальні екскурсії з фізики», 5 посібників для вчителів і учнів загальноосвітніх середніх шкіл, 6 – для студентів педінститутів. Посібник «Основи термодинаміки і молекулярної фізики» було включено до «Програми факультативних занять з фізики». Вагомим підтвердженням наукових і педагогічних заслуг Г.Ю. Ілляшенка було присвоєння йому в 1979 р. наукового звання професора. [2]

Протягом багатьох років він очолював фізичний факультет університету наукових і педагогічних знань учителів м. Чернігова, керував школою юних

фізиків при педінституті. Гурій Юхимович був одним із організаторів та активним учасником науково-методичних конференцій і семінарів, які регулярно організовувались Чернігівським педінститутом. На фото 1 можна побачити учасників такого семінару В.Г. Разумовського, О.І. Бугайова, Є.В. Коршака, Г.Ю. Ілляшенка при обговоренні підручників з фізики (Чернігівщина. 1973 р.).

Фото 1

Діяльність Гурія Юхимовича на фізико – математичному факультеті була помічена і оцінена Урядом України та адміністрацією інституту. Він був нагороджений медалями «За доблесну працю» та «Ветеран праці», знаком «Відмінник народної освіти», почесними грамотами Верховної ради УРСР, Міністерства освіти УРСР, а також обкому профспілки та ректорату. У вже згаданому тут поздоровленні адміністрації інституту читаємо такі, звернені до Г.Ю. Ілляшенка, слова: «Відомий вчений з методики фізики, Ви натхненною і самовідданою працею залишили яскравий слід у житті Чернігівського педінституту, якому віддали понад чверть століття».

На сімейному фото 2 бачимо подружжя Ілляшенків із онуками. Його дружина Світлана Іванівна, за професією лікар, у них в родині двоє синів, причому старший Олександр після закінчення радіофізичного факультету КДУ ім. Т.Г. Шевченка став фізиком, отримав науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук і деякий час працював викладачем кафедри загальної фізики Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського, а молодший Юрій став лікарем. Сам Гурій Юхимович за станом здоров'я був змушений у 1977 р. залишити посаду завідувача кафедри методики фізики, але до 1985 р. залишався працювати професором цієї кафедри.

Фото 2

Ми впевнені, що численні учні Гурія Юхимовича Ілляшенка після його смерті, яка сталась 1 березня 2012 р., з глибокою вдячністю згадуватимуть свого вчителя і наставника.

На завершення автори вважають своїм приємним обов'язком висловити щиру подяку Олександрю Гурійовичу Ілляшенку за надання матеріалів з родинного архіву, без яких цієї доповіді могло б і не бути.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Гирич Я.М. Матеріали до біографічного словника «Науково-педагогічні працівники Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка, 1952 – 1991 рр.» / Я.М. Гирич // Історичні студії суспільного прогресу. Випуск 3, 2015. – С. 111 – 112.
- [2] Савченко В. Гурію Юхимовичу ІЛЛЯШЕНКУ – 80 років / В. Савченко, М. Гриценко // Фізика та астрономія в школі. № 2, 2002. – С. 55.